

végrehajtás szervezete továbbítja, a 20/2009. (VI. 19.) IRM rendeletben foglaltak szerint. Az első két nyilvántartás közvetlen „felhasználói” a büntetőeljárásban közreműködő szervek, a harmadik adatbázisnak azonban már a foglalkoztatási szférában is komoly jelentősége van.

Az eljárás hatálya, illetve a kényszerintézkedés hatálya alatt állók nyilvántartása elsődlegesen a folyamatos büntető ügyekhez kapcsolódik. Kiemelendő, hogy a kényszerintézkedés hatálya alatt állók nyilvántartásának *nem* része a közvetlen hozzáférést garantáló belső azonosító kód, minthogy a biometrikus adatok regisztrálása és a kényszerintézkedés alkalmazása egészen eltérő funkciókat szolgál.

Az átmeneti adatállomány csupán az alatt tartalmaz adatokat, míg az adatalanyt átsorolják egyik nyilvántartásból a másikba.

Az Európai Unió tagállamainak bíróságai által hozott ítéletek nyilvántartásában azok a magyar állampolgárok szerepelnek, akiket az Európai Unió valamely tagállamában elítéltek. Ha az ítélet hatályát utóbb, megfelelő eljárásban – a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló 1996. évi XXXVIII. törvény szerint – a magyar bíróság elismeri, az adatalany átkerül büntettesek, illetve a hátrányos következmények hatálya alatt állók nyilvántartásába. A nyilvántartás a 2009/3/15/IB kerethatározaton alapszik.

A bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartása (DNS, ujj- és tenyérnyomat nyilvántartások) olyan szakértői adatbázisok, amelyek a bűncselekmények elkövetőinek felderítésére és azonosítására szolgálnak. Felhasználhatók továbbá közigazgatási ügyekben (pl. ismeretlen holttest azonosítása) és egyes rendészeti jellegű eljárásokban (azonosító szerep).

21.

A BIZONYÍTÁS TÁRGYA, A BIZONYÍTÁS ESZKÖZEI, A BIZONYÍTÁS TÖRVÉNYESSÉGE ÉS A BIZONYÍTÉKOK ÉRTÉKELÉSE

A bizonyítás tárgya

Be. 75. § (1) A bizonyítás azokra a tényekre terjed ki, amelyek a büntető és a büntetőeljárási jogszabályok alkalmazásában jelentősek. A bizonyítás során a tényállás alapos és hiánytalan, a valóságnak megfelelő tisztázására kell törekedni, azonban, ha az ügyész nem indítványozza, a bíróság nem köteles a vádat alátámasztó bizonyítási eszközök beszerzésére, és megvizsgálására.

(2) A bizonyítás a büntetőeljárás járulékos kérdéseinek – különösen a polgári jogi igénynek – elbírálásában jelentős tényekre is kiterjedhet.

(3) Nem kell bizonyítani azokat a tényeket, amelyek köztudomásúak, vagy amelyekről az eljáró bíróságnak, ügyésznek, illetőleg nyomozó hatóságnak hivatalos tudomása van.

(4) Az eljárásban részt vevő személyek az e törvényben meghatározott esetekben és módon kötelesek és jogosultak a bizonyításban közreműködni.

A bizonyítás tárgya:

Az a bizonyítandó tény, amely az ügy szempontjából mind anyagi, mind eljárásjogi szempontból jelentőséggel bír.

- A releváns tények részben a cselekményhez, részben pedig az elkövető és a sértett személyéhez kötődnek.
 - A cselekményhez kapcsolódó tények megfelelnek a büntető törvénykönyv különös részében írt tényállási elemeknek. Ennek során bizonyítást igénylő tények az elkövetés helye, ideje, módja, eszköze, eredménye és az elkövető személye stb.
 - A személyhez kapcsolódó tények a szándékosság vagy gondatlanság tudati elemei, a motívum, indíték, egészségi állapot, személyi-családi körülmények, előélet stb. Adott esetben bizonyítást igényel, hogy fennállott-e valamilyen büntethetőséget kizáró ok.
 - Bizonyítást igényelhetnek az enyhítő és mentő körülmények körébe tartozó tények is.
- A büntetőeljárás szabályok alkalmazása szempontjából jelentős tények körébe általában a hatásköri és illetékességi szabályok, a kizárás vagy a nemzetközi jogi normák alkalmazásával összefüggő tények, bizonyos személyi vagy tárgyi kényszerítő eszközök alkalmazásának feltételeivel kapcsolatos tények tartoznak.
- A bizonyítás a büntetőeljárás járulékos kérdéseinek elbírálásában jelentős tényekre is kiterjed.

Amit nem kell bizonyítani:

- a köztudomású tényeket,
- azon tényeket, melyekről az eljáró hatóságnak hivatalból tudomása van,
- a vélelmeket.

Közreműködés a bizonyítási eljárás során:

Az arra kötelezett személy a törvény rendelkezéseinek megfelelő magatartást kell, hogy tanúsítson. (pl. megjelenési kötelezettség, vallomástételi kötelezettség, igazmondási kötelezettség, szakértői vizsgálaton való részvételi kötelezettség.)

A bizonyítási jogosultság:

A büntetőeljárásban résztvevő személyek (a törvényben írt keretek között) a bizonyítási eljárás adatait megismerhetik, aktívan közreműködhetnek a bizonyítási eljárás alakításában, bizonyítást kezdeményezhetnek stb.

A vádelv a vád és az ítélet tényállása közötti teljes történeti azonosságot nem követeli meg. A bíróságnak a bizonyítás során a tényállás hiánytalan, valóságnak megfelelő tisztázására kell törekednie; a bizonyítás eredményéhez képest az ítéleti tényállás több vonatkozásában (így az elkövetés helye, ideje, módja, eszköze, motívuma, eredménye stb. tekintetében) eltérhet a vádirati tényállástól anélkül, hogy az a vádelvet sértené. Ezért a vád keretein belül a tényállásnak az elkövetés módja tekintetében történő pontosítása nem sérti a vádhoz kötöttséget (BH 2005.242).

Valamely ügyben korábban fel nem merült tényre vonatkozó bizonyíték – újdonsága esetén sem – értékelhető perújítási okként, ha olyanra vonatkozik, amely a bizonyítandó tények körén kívül esik (EBH 2009.1937).

A bizonyítás eszközei

Be. 76. § (1) A bizonyítás eszközei a tanúvallomás, a szakvélemény, a tárgyi bizonyítási eszköz, az okirat és a terhelt vallomása.

(2) A büntetőeljárásban fel lehet használni azokat az okiratokat és tárgyi bizonyítási eszközöket, amelyeket valamely hatóság – jogszabályban meghatározott feladatainak teljesítése során a hatáskörében eljárva – a büntetőeljárás megindítása előtt készített, illetőleg beszerzett.

A bizonyítás eszközei:

- tanúvallomás,
- szakvélemény,
- tárgyi bizonyítási eszköz,
- okirat
- terhelt vallomása.

Más hatóság által a büntetőeljárás megindítása előtt készített illetve beszerzett okiratok és tárgyi bizonyítási eszközök pl. közigazgatási, szabálysértési, adóügyi eljárás keretében készített jegyzőkönyvek, magánokiratok.

A szaktanácsadó véleménye nem bizonyítási eszköz, arra alapítva a bűncselekmény elkövetési értéke sem állapítható meg (BH 2008.326).

A büntetőeljárásban fel lehet használni azokat az okiratokat, amelyeket valamely hatóság – jogszabályban meghatározott feladatainak teljesítése során a hatáskörében eljárva – a büntetőeljárás megindítása előtt beszerzett (BH 2006.8).

A bizonyítás törvényessége

Be. 77. § (1) A bizonyítási eszközök felderítése, összegyűjtése, biztosítása és felhasználása során e törvény rendelkezései szerint kell eljárni. Jogszabály elrendelheti a bizonyítási cselekmények teljesítésének, a bizonyítási eszközök megvizsgálásának és rögzítésének, valamint a bizonyítási eljárások lefolytatásának meghatározott módját.

(2) A bizonyítási cselekmények végzésekor az emberi méltóságot, az érintettek személyiségi jogait és a kegyeleti jogot tiszteletben kell tartani, és biztosítani kell, hogy a magánéletre vonatkozó adatok szükségtelenül ne kerüljenek nyilvánosságra.

A bizonyítási eszközök

- felderítése,
- összegyűjtése,
- biztosítása és
- felhasználása

során kizárólag a büntetőeljárási szabályok az irányadók.

A törvény lehetőséget biztosít arra, hogy egyes bizonyítási cselekmények teljesítésének a módját külön jogszabály írja elő. Ez elsősorban a bizonyítási cselekmények teljesítésének, a bizonyítási eszközök megvizsgálásának és rögzítésének, valamint a bizonyítási eljárások lefolytatásának meghatározott módjára vonatkozik.

A bizonyítási eljárásba bevont személy emberi méltóságát a hatóságnak és a bíróságnak tiszteletben kell tartani és tartatni.

A bizonyítékok értékelése

Be. 78. § (1) A büntetőeljárásban szabadon felhasználható a törvényben meghatározott minden bizonyítási eszköz, és szabadon alkalmazható minden bizonyítási eljárás. A törvény azonban elrendelheti egyes bizonyítási eszközök igénybevételét.

(2) A bizonyítás eszközeinek és a bizonyítékoknak nincs törvényben előre meghatározott bizonyító ereje.

(3) A bíróság és az ügyész a bizonyítékokat egyenként és összességükben szabadon értékeli, és a bizonyítás eredményét az így kialakult meggyőződése szerint állapítja meg.

(4) Nem értékelhető bizonyítékként az olyan bizonyítási eszközből származó tény, amelyet a bíróság, az ügyész vagy a nyomozó hatóság bűncselekmény útján, más tiltott módon vagy a résztvevők eljárási jogainak lényeges korlátozásával szerzett meg.

A bizonyítás szabadsága:

- szabadon felhasználható a törvényben meghatározott minden bizonyítási eszköz,
- szabadon alkalmazható minden bizonyítási eljárás,
- a bizonyítás eszközeinek és a bizonyítékoknak nincs törvényben előre meghatározott bizonyító ereje,
- a bíróság és az ügyész a bizonyítékokat egyenként és összességükben szabadon értékeli.

Korlátozás ugyanakkor, hogy a törvény azonban elrendelheti egyes bizonyítási eszközök igénybevételét.

A bizonyítékok szabad értékelésének lényeges tartalma:

- annak eldöntése, melyik a hitelt érdemelő bizonyítási eszköz,
- a hitelt érdemlőnek elfogadott bizonyítási eszközökből mely tények származnak,
- a valónak elfogadott tények összeillesztése, egyes tényekből más tényekre való következtetése, a tényállás megalkotása,
- az ellentétes, illetőleg más lehetőségek kizárása.

Nem értékelhető bizonyítékként az olyan bizonyítási eszközökből származó tény, amelyet a bíróság, az ügyész vagy a nyomozó hatóság

- bűncselekmény útján,
- más tiltott módon vagy
- a résztvevők eljárási jogainak lényeges korlátozásával szerzett meg.

A tanúvallomásból származó az a bizonyíték, amelynek beszerzése – az 1998. évi XIX. törvény 17. §-ának (6) bekezdésében felsorolt gazdasági bűncselekmények miatt folyó ügyben – a ki nem jelölt bíró eljárásában történt meg, kizárólag ebből az okból nem tekinthető tiltott módon vagy a résztvevők eljárási jogainak lényeges korlátozásával szerzett bizonyítéknak, s az értékelése sem kizárt; nincs eljárásjogi akadálya ezért annak, hogy a kijelölt bíró által előlről kezdett tárgyalás során felolvassák a megidézett és a korábbi vallomásainak fenntartásáról nyilatkozó tanúnak a nem kijelölt bíró eljárásában tett vallomását. (BH 2008.237).

Kötelező védelem esetén a védő kirendelésének elmulasztása a nyomozó hatóság részéről a terhelt jogainak olyan lényeges korlátozását jelenti, hogy az ennek hiányában foganatosított kihallgatásán tett vallomása bizonyítékként nem értékelhető (BH 2007.402).

Jogkérdésben a büntetőeljárásban szakértői vélemény nem szerezhető be. Az ilyen kérdésben véleményt nyilvánító szakértő a szakértői kompetenciáján túlterjeszkedik (BH 2007.397).

A büntetőeljárási törvény nem ad lehetőséget az őrizetbe vett terhelt ugyanabban az ügyben történt tanúkénti kihallgatására. Az ily módon felvett tanúvallomás bizonyítékként nem értékelhető (BH 2007.217).

Az így megszerzett bizonyítási eszközből származó tények bizonyítékként nem értékelhetők (BH 2005.385).

Lényeges – az eljárásban részt vevő személyek törvényes jogainak korlátozásával járó – eljárási szabálysértés a vádlott gyermekkorú hozzátartozóinak – a törvényes képviselői hozzájárulás hiányában történő – kihallgatása. Az így megszerzett bizonyítási eszközből származó tények bizonyítékként nem értékelhetők (BH 2005.204).

Amennyiben a vádlott elmeállapotának pontos kórismét rögzítő, az ellentmondásokat feloldó egységes orvosszakértői megítélése nem lehetséges, a bíróság a kétséget a vádlott javára értékelve foglal állást, hogy a cselekményt az elmeműködés olyan kóros állapotában követte-e el, amely képtelenné tette, avagy korlátozta a cselekmény következményeinek a felismerésében, vagy abban, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék (BH 2004.43).

A bíróság nem értékelheti bizonyítékként a tényállás megállapításakor a gyanúsítottnak a rendőri jelentésbe foglalt vallomásnak tekintett előadását, figyelemmel arra, hogy a terheltre vonatkozó garanciális szabályok maradéktalanul nem érvényesültek (ÍH 2005.7).

A hallgatás jogára ki nem oktatott terhelt nyilatkozatával kapcsolatban a bűncselekmény helyszínén intézkedő rendőrök által tett tanúvallomások kirekesztése a bizonyítékok köréből (ÍH 2005.136).

Nem értékelhető bizonyítékként a gyermekkorú tanúnak az a tanúvallomása, amelyet úgy tett meg – a megtagadás jogáról való lemondás után –, hogy ahhoz a törvényes képviselője nem járult hozzá és ez a törvényes képviselő eljárási jogát lényegesen korlátozta. A mentesség-fogalom jelentésének mérlegelésére képtelen gyermek döntésének jóváhagyását a törvényes képviselő beleegyezése és engedélye pótolja (ÍH 2006.94).